

Koncepcja uspołecznienia procesu rewitalizacji Miasta Puławy

Spis treści

Wstęp	3
Podejście procesowe.....	3
Aspekty społeczne rewitalizacji.....	4
Partycypacja społeczna	4
Przygotowanie	6
Diagnozowanie	7
Badania społeczne.....	7
1. <i>Badanie ogólne</i>	7
2. <i>Badania pogłębione – zogniskowane wywiady grupowe</i>	7
3. <i>Badania pogłębione wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji</i>	8
4. <i>Badanie pogłębione wśród wszystkich mieszkańców miasta</i>	8
Konsultacje społeczne	9
Programowanie	10
Spotkania informacyjno-konsultacyjne i warsztatowe	10
Propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	10
Konsultacje społeczne	11
Wdrażanie	12
Komitet/y Rewitalizacji	12
Klaster Rewitalizacji	12
Monitorowanie.....	13
Informacja i promocja	14

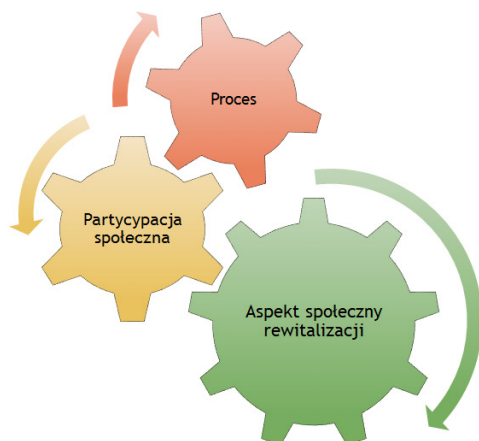
Wstęp

Niniejsza „Koncepcja uspołecznienia procesu rewitalizacji Miasta Puławy” dostosowana jest do nowego podejścia do rewitalizacji, którego wyrazem jest m.in. Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Zgodnie z definicją przedstawioną w art. 2 Ustawy **rewitalizacja** to **proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji**. Nowa koncepcja zakłada odejście od dotychczasowego wykorzystywania programów rewitalizacji wyłącznie jako narzędzia pozyskiwania środków zewnętrznych, sprowadzania rewitalizacji do procesu budowlanego, z pominięciem czynników społecznych podczas jego przygotowywania i realizowania, co w rezultacie powodowało brak trwałości, ciągłości działań rewitalizacyjnych.

Rewitalizacja według nowej koncepcji zakłada świadome wyznaczanie celów realizowanych działań, prowadzenie kompleksowej diagnozy sytuacji danego obszaru, formułowanie realnych działań na rzecz poprawy sytuacji na obszarze kryzysowym oraz koordynację między instytucjami publicznymi przy opracowywaniu programów rewitalizacji.

Najważniejsze założenia procesu rewitalizacji w nowym podejściu odróżniające je od dotychczasowych metod to przede wszystkim:

- podejście procesowe do rewitalizacji,
- wzrost znaczenia aspektów społecznych rewitalizacji,
- zwiększony nacisk na partycypację społeczną w całym procesie rewitalizacji.

Podejście procesowe

Rewitalizacja stanowi proces, ciąg powiązanych ze sobą działań, które mają doprowadzić do wyjścia danego obszaru ze stanu kryzysowego. Rewitalizacji nie należy zatem rozumieć jako pojedynczych, nieskoordynowanych inwestycji. Podejście to wymaga zaplanowania i podjęcia szeregu ściśle

i logicznie ze sobą powiązanych działań, zaś samo przygotowanie dokumentu będącego podstawą wdrażania projektów rewitalizacyjnych (programu rewitalizacji) jako produktu finalnego jest tylko jednym z zadań w procesie rewitalizacji.

Należy mieć na uwadze, że „proces” rozumiany jest tutaj jako cykl, na który składają się cztery etapy:

Aspekty społeczne rewitalizacji

Kluczowe i nadrzędne dla wszystkich projektowanych rozwiązań mają być aspekty społeczne rewitalizacji, gdyż ma ona w pierwszej kolejności służyć **poprawie jakości życia mieszkańców**. Kwestie społeczne stanowiąc będą zatem podstawą dla wyznaczenia obszarów objętych działaniami rewitalizacyjnymi, bowiem według nowej zasady wyznaczania obszarów zdegradowanych, podstawowy czynnik wyboru to stwierdzone na określonym obszarze problemy społeczne. Ponadto diagnoza stosunków społeczno-gospodarczych obejmująca w szczególności pogłębioną analizę kwestii społecznych, pozwala na przygotowanie działań rewitalizacyjnych o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu. Takie działania mają na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym programem rewitalizacji.

Zasadą ogólną działań rewitalizacyjnych będzie **włączenie społeczne**, rozumiane jako nakaz takiego projektowania i prowadzenia tego typu działań, aby nie wykluczać mieszkańców obszaru zdegradowanego z możliwości korzystania z pozytywnych efektów rewitalizacji.

Partycypacja społeczna

Partycypacja społeczna w nowym podejściu do rewitalizacji znacznie zyskała na znaczeniu. Obejmuje ona **przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji** w sposób zapewniający **aktywny udział interesariuszy** (społeczności obszarów rewitalizacji, innych ich użytkowników, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych).

Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji jako **fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnostowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie)**. Skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest ważnym warunkiem osiągnięcia sukcesu.

Mieszkańcy stanowią grupę docelową procesu rewitalizacji, dlatego też ich udział w tym procesie jest szczególnie ważny. Aktywny udział społeczeństwa w procesie rewitalizacji ma szansę zwiększyć efektywność podejmowanych działań, bowiem poprzez współuczestnictwo mieszkańców możliwe stanie się **poznanie ich potrzeb i oczekiwań** oraz **uzyskanie spójności planowanych działań z tymi oczekiwaniami**.

Partycypacja społeczna zakłada także **prowadzenie działań edukacyjnych i informacyjnych** mających na celu poszerzenie wiedzy społeczeństwa na temat procesu rewitalizacji, co ma szansę przełożyć się na zwiększenie zaangażowania mieszkańców w działania na rzecz społeczności lokalnych.

Efektywna realizacja procesu rewitalizacji możliwa będzie jedynie przy silnym współdziałaniu społeczeństwa, dlatego też nieodzowne jest **uczestnictwo mieszkańców miasta w procesie rewitalizacji na każdym jego etapie**.

Niniejszy dokument prezentuje działania, mające na celu pobudzenie aktywności różnych grup interesariuszy rewitalizacji, w tym przede wszystkim mieszkańców, w procesie rewitalizacji w podziale na poszczególne jego etapy: diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie. Dodatkowo należy wyróżnić etap przygotowania procesu rewitalizacji, w ramach którego również trzeba uwzględnić elementy partycypacji społecznej.

Przygotowanie

Przygotowanie procesu rewitalizacji obejmuje opracowanie wstępnej koncepcji procesu rewitalizacji wraz z koncepcją uspołecznienia tego procesu, przygotowanie wstępnego harmonogramu obejmującego wszelkie działania w procesie rewitalizacji, a także ocenę stopnia i skutków wdrażania dotychczasowego programu rewitalizacji.

Na tym etapie działania z zakresu partycypacji społecznej koncentrują się w głównej mierze na informowaniu społeczeństwa i innych interesariuszy rewitalizacji o przystąpieniu do przygotowania procesu rewitalizacji. W tym celu należy uruchomić **stronę internetową** bądź utworzyć zakładkę na stronie miejskiej poświęconą rewitalizacji w mieście. Na stronie tej należy umieszczać wszelkie informacje dotyczące nie tylko aktualnie podejmowanych działań, ale również informacje na temat samej idei rewitalizacji miasta.

Strona internetowa powinna służyć w pierwszej mierze informowaniu o najważniejszych wydarzeniach związanych z procesem rewitalizacji. Wraz z konkretyzowaniem planów na przebieg procesu rewitalizacji strona powinna być uzupełniana o materiały informacyjne i promocyjne skierowane do interesariuszy rewitalizacji w Puławach oraz innych samorządów (w ramach zobowiązań wynikających z konkursu „Modelowa rewitalizacja miast”). Strona powinna docelowo zawierać narzędzia do prowadzenia konsultacji planów zarówno w odniesieniu do całego miasta, jak i do poszczególnych obszarów podlegających rewitalizacji. Należy rozważyć uruchomienie forum dyskusyjnego dla interesariuszy. Możliwe jest ponadto uruchomienie forum dyskusyjnego dla innych miast oraz dla osób zajmujących się procesami rewitalizacji (profesjonalna dyskusja o przebiegu procesu i możliwych zmianach procesów). Zewnętrzni wykonawcy zaangażowani w procesy diagnozy, animowania i zarządzania procesem rewitalizacji będą otrzymywali zadania związane z opracowaniem materiałów przydatnych na stronie internetowej.

Diagnozowanie

Etap diagnozowania koncentruje się na określeniu występujących na obszarze miasta i poszczególnych jego części problemów. Ponieważ dotyczy to w sposób szczególny problemów o charakterze społecznym, partycypacja różnych osób i grup społecznych na tym etapie jest szczególnie istotna. Efektem etapu diagnozowania w procesie rewitalizacji jest diagnoza ogólnej sytuacji miasta, wytypowanie obszarów zdegradowanych oraz – w konsekwencji – delimitacja i diagnoza obszaru rewitalizacji.

Partycypacja społeczna na tym etapie odbywa się w modelu ekspercko-partycypacyjnym i obejmuje **trzyetapowe przeprowadzenie badań społecznych, działania informacyjne** prowadzone na obszarach wstępnie uznanych za zdegradowane oraz **konsultacje społeczne** dokumentu „Założeń do programu rewitalizacji”.

Badania społeczne

Badania społeczne przeprowadzane są trzyetapowo: badanie ogólne, zogniskowane wywiady grupowe, badania pogłębione wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz wszystkich mieszkańców miasta. Celem badań społecznych, oprócz uzyskania wiedzy na temat problemów miasta i oczekiwań interesariuszy rewitalizacji, jest promocja faktu opracowywania planu działania dla obszaru rewitalizacji.

1. Badanie ogólne

Pierwsze badanie (ogólne) ma na celu zbadanie opinii mieszkańców na temat procesu rewitalizacji miasta. Przeprowadzane jest ono z wykorzystaniem techniki ankiety bezpośredniej oraz – wspomagająco – techniki CAWI (wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony www). Połączenie tych dwóch technik pozwala na udział szerokiego grona mieszkańców miasta.

Ankieta zawiera kilka krótkich pytań poglądowych i jest skierowana do dorosłych oraz młodzieży szkół ponadgimnazjalnych. Jej istotą jest ocena przez mieszkańców konieczności prowadzenia działań rewitalizacyjnych, określenie planowanego poziomu zaangażowania społeczeństwa w proces rewitalizacji na kolejnych jego etapach, wskazanie głównych potrzeb rewitalizacyjnych oraz grup społecznych w największym stopniu zagrożonych wykluczeniem społecznym.

2. Badania pogłębione – zogniskowane wywiady grupowe

Celem tych badań jest pozyskanie pogłębionej wiedzy eksperckiej w zakresie problemów obserwowanych na obszarach zdegradowanych, przyczyn ich powstawania oraz wewnętrznego potencjału wytyczonych obszarów zdegradowanych. Prowadzone są one z wykorzystaniem techniki zogniskowanego wywiadu grupowego w trzech grupach:

Grupa I: Pracownicy Urzędu Miasta

Celem badania jest:

- analiza potencjałów miasta,
- analiza problemów obserwowanych w mieście,
- identyfikacja barier utrudniających rozwiązanie obserwowanych problemów,
- analiza potrzeb rewitalizacyjnych w mieście,

- analiza kapitału ludzkiego.

Grupa II: Pracownicy instytucji pomocy społecznej, pracownicy Powiatowego Urzędu Pracy, dzielnicowi, strażnicy miejscy

Celem tego badania jest:

- analiza problemów obserwowanych na obszarach zdegradowanych,
- analiza potrzeb mieszkańców,
- analiza kapitału ludzkiego,
- ocena dotychczas podejmowanych działań wspierających i ich efektywności,
- identyfikacja barier utrudniających rozwiązanie obserwowanych problemów.

Grupa III: Przedstawiciele organizacji pozarządowych

Celem tego badania jest:

- analiza problemów obserwowanych na obszarach rewitalizowanych i przyczyn ich powstawania,
- identyfikacja barier utrudniających rozwiązanie obserwowanych problemów,
- analiza potencjału wyznaczonych obszarów rewitalizacji,
- analiza potrzeb rewitalizacyjnych,
- analiza kapitału ludzkiego.

3. Badania pogłębione wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji

Celem badań pogłębionych wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji jest poznanie opinii społeczności lokalnej w zakresie dotychczas prowadzonych działań z zakresu rewitalizacji oraz zdefiniowanie potrzeb i oczekiwań interesariuszy rewitalizacji.

W celu zdefiniowania potrzeb i oczekiwań mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz zbadania opinii w zakresie dotychczas prowadzonych działań rewitalizacji przeprowadzone zostaną badania PAPI (Paper & Pen Personal Interview) - **bezpośrednie indywidualne wywiady kwestionariuszowe**.

Zbadanie potrzeb i oczekiwań młodych ludzi (dzieci i młodzieży szkolnej) zamieszkujących obszary rewitalizacji odbywa się z wykorzystaniem **techniki ankiety bezpośredniej**.

4. Badanie pogłębione wśród wszystkich mieszkańców miasta

Badanie pogłębione wśród wszystkich mieszkańców miasta stanowi badanie uzupełniające i ma na celu poznanie opinii w zakresie dotychczas prowadzonych działań rewitalizacji i dostrzeganych potrzeb rewitalizacyjnych. Realizowane ono jest z wykorzystaniem techniki CAWI (wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony www).

Działania informacyjne

Działania informacyjne prowadzone na wstępnie wytypowanych obszarach zdegradowanych obejmują przede wszystkim publikowanie **ogłoszeń, wiadomości na stronie internetowej** poświęconej rewitalizacji oraz na stronach miejskich, a także wydruk i umieszczenie w tych obszarach **plakatów**. Celem wskazanych działań jest poinformowanie możliwie szerokiego grona interesariuszy o rozpoczynającym się procesie rewitalizacji.

W przypadku zgłoszenia zainteresowania przez mieszkańców obszarów zdegradowanych, dopuszcza się ponadto organizację **bezpośrednich spotkań informacyjnych**.

Konsultacje społeczne

Jednym z efektów etapu diagnozowania jest opracowanie „Założeń do programu rewitalizacji”. Dokument ten należy poddać procesowi konsultacji społecznych poprzez wyłożenie go w Urzędzie Miasta, zamieszczenie na stronie internetowej oraz umożliwienie zgłaszania przez interesariuszy rewitalizacji uwag do niego. Konsultacje powinny trwać minimum 14 dni.

Programowanie

Efektom prac na etapie programowania jest przygotowanie Gminnego Programu Rewitalizacji i przyjęcie go przez Radę Miasta. Partycypacja społeczna na tym etapie polega w znacznej mierze na zaangażowaniu interesariuszy rewitalizacji w wybór konkretnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i obejmuje szereg działań:

1. Spotkania informacyjno-konsultacyjne i warsztatowe z interesariuszami rewitalizacji (w tym w szczególności z mieszkańcami);
2. Zgłaszanie propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych i wybór przedsięwzięcia do pilotażowego wdrożenia;
3. Konsultacje społeczne projektu Gminnego Programu Rewitalizacji oraz Prognozy oddziaływania na środowisko (jeśli będzie wymagana).

Spotkania informacyjno-konsultacyjne i warsztatowe

Spotkania z interesariuszami rewitalizacji przeprowadzać należy dwuetapowo. Pierwszy etap obejmuje **spotkania informacyjno-konsultacyjne** z mieszkańcami obszaru rewitalizacji (min. 1 spotkanie w każdym podobszarze) oraz co najmniej jedno spotkanie dla różnych partnerów zainteresowanych wdrażaniem przedsięwzięć w procesie rewitalizacji (np. organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, przedstawiciele instytucji publicznych i prywatnych, spółdzielni mieszkaniowych, itp.). Można je przeprowadzić w połączeniu z imprezami rekreacyjnymi na obszarze rewitalizacji. Pożądany jest przy tym jak najszerszy udział mieszkańców obszaru i innych interesariuszy. Stąd przed spotkaniami należy przeprowadzić szeroko zakrojoną kampanię informacyjną. Obok ogłoszeń umieszczanych we wszystkich podobszarach rewitalizacji i na stronach internetowych, warto przekazać informacje o nich wszystkim mieszkańcom, którzy brali wcześniej udział w badaniach pogłębionych.

Spotkania te mają na celu przede wszystkim wskazanie zasadności oraz promocję udziału w procesie rewitalizacji. Podczas spotkań należy zwrócić uwagę na potrzebę wskazania lokalnych liderów oraz na konieczność zintegrowania mieszkańców wokół przedsięwzięć o największym znaczeniu dla obszaru.

Drugi etap obejmuje organizację **spotkań warsztatowych** dla mieszkańców i innych interesariuszy rewitalizacji. Celem warsztatów powinno być wypracowanie modelu współpracy między grupami interesariuszy oraz przygotowanie do przedstawienia miastu propozycji działań rewitalizacyjnych (w tym mikroinwestycji). Program spotkań powinien uwzględniać przekazanie wiedzy o możliwości finansowania działań przez Miasto. Spotkania organizować należy w każdym podobszarze lub wspólnie dla kilku podobszarów. Ostateczna liczba i miejsca spotkań uzależnione są od zapotrzebowania zgłoszonego podczas spotkań informacyjno-konsultacyjnych.

Propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Niezwykle istotnym elementem uspołeczniania procesu rewitalizacji jest umożliwienie interesariuszom tego procesu współdecydowania o tym nim. Szczególnym wyrazem tego współdecydowania jest **zgłaszanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych** przez osoby/podmioty zainteresowane wdrażaniem przedsięwzięć w ramach procesu rewitalizacji.

Ważną tutaj jest organizacja **konsultacji bezpośrednich** dla osób zainteresowanych zgłoszeniem przedsięwzięcia do programu rewitalizacji. Jej istotą jest stworzenie punktu konsultacyjnego w miejscu łatwo dostępnym dla mieszkańców i innych interesariuszy, w którym każdy zainteresowany będzie mógł zasięgnąć pomocy eksperta w przygotowaniu fiszy na potrzeby zgłoszenia przedsięwzięcia rewitalizacyjnego. Punkt ten może być „ruchomy” (w kolejne dni w kolejnych podobszarach) lub stacjonarny (umiejscowiony w jednym punkcie w mieście).

Zachętą do zgłaszania propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych może być **zapewnienie finansowania dla jednego przedsięwzięcia wybranego do pilotażowego wdrożenia**.

Komentarz [AC1]: rozwinąć

Konsultacje społeczne

Ostatnim elementem uspołecznienia procesu rewitalizacji na etapie programowania są konsultacje społeczne projektu programu rewitalizacji i prognozy oddziaływania na środowisko (jeżeli jest wymagana). Konsultacje te warto rozpocząć od spotkania informacyjnego dla wszystkich interesariuszy, poświęconego przygotowanemu Gminnemu Programowi Rewitalizacji.

Wdrażanie

Etap wdrażania w procesie rewitalizacji koncentruje się przede wszystkim na realizacji zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w tym przy współfinansowaniu pochodzącym ze środków zewnętrznych. Już sama **realizacja przedsięwzięć** wpisanych do Gminnego Programu Rewitalizacji jest elementem sprzyjającym pobudzeniu aktywności interesariuszy rewitalizacji. Należy bowiem oczekiwać, że przedsięwzięcia ujęte w dokumencie stanowiąc będą nie tylko propozycje pracowników Urzędu Miasta, czy miejskich jednostek organizacyjnych, ale również samych mieszkańców, czy organizacji społecznych. Przedsięwzięcia te będą zatem stanowiły inicjatywy „oddolne” zgłaszane i realizowane m.in. przez i dla mieszkańców.

Komitet/y Rewitalizacji

Szczególnym wyrazem partycypacji społecznej na etapie wdrażania jest **powołanie i prace Komitetu/ów Rewitalizacji**. Komitet Rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji. Jego powołanie może nastąpić wcześniej (na etapie programowania). Pełni on ponadto funkcję opiniotwórczo-doradczą prezydenta miasta w zakresie rewitalizacji. Należy oczekiwać, że podczas szeroko zakrojonych konsultacji społecznych (spotkań informacyjno-konsultacyjnych) możliwe stanie się wyłonienie twórczych i zaangażowanych kandydatów do owego komitetu (komitetów), których działalność w dalszej perspektywie przyczyni się do podniesienia efektywności realizowanych w mieście działań rewitalizacyjnych.

Klaster Rewitalizacji

Dodatkowym elementem uspołeczniania procesu rewitalizacji może być powołanie i funkcjonowanie Klastera Rewitalizacji. Stanowi on „*platformę współpracy integrującą mieszkańców, organizacje pozarządowe, przedsiębiorców, ludzi i instytucje kultury, sferę badawczo-rozwojową i samorząd lokalny wokół zagadnień kompleksowej rewitalizacji miasta*”.

Monitorowanie

Procedura monitorowania w procesie rewitalizacji zostanie określona na etapie programowania i będzie stanowić integralny element Gminnego Programu Rewitalizacji. W procedurze tej należy uwzględnić działania z zakresu partycypacji społecznej mieszkańców i innych interesariuszy rewitalizacji.

Informacja i promocja

W całym procesie rewitalizacji niezwykle istotne są działania informacyjno-promocyjne. Funkcję taką spełniają przede wszystkim **bezpośrednie spotkania** z mieszkańcami i innymi interesariuszami rewitalizacji (spotkania informacyjno-konsultacyjne oraz warsztatowe), **badania społeczne**, a także **konsultacje społeczne** oraz informacje zamieszczane na **stronie internetowej** poświęcone rewitalizacji.

Wśród dodatkowych rekomendowanych działań o charakterze informacyjno-promocyjnym wyróżnić należy zamieszczanie **artykułów i ogłoszeń w prasie lokalnej**, **konferencje** na temat przebiegu prac w procesie rewitalizacji na różnych jego etapach, a także **festyny i inne wydarzenia kulturalne** (rozrywkowe) poświęcone tematyce rewitalizacji. W ramach tego typu imprez mogą odbywać się warsztaty na temat procesu rewitalizacji.